herpy

GEKKOER

Forest gecko

Mokopirirakau granulatus

Mokopirirakau granulatus er en skoglevende gekko fra New Zealand som føder levende unger og, i motsetning til de fleste gekkoer, gjerne soler seg på dagtid. Den er sjelden i terrarier utenfor New Zealand og krever et kjølig, høyt og tett beplantet terrarium.

Familie: Diplodactylidae Tidligere navn: *Naultinus granulatus; Hoplodactylus granulatus; Dactylocnemis granulatus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-20 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**20-40 år**
Aktiv	**Om dagen og om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**50 × 50 × 100 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**18-24 °C**
Varmeplass	**25-28 °C**
Temperatur, natt	**10-15 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt og nektar**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kjønnsmoden	**18-24 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 unger**
Kull per år	**1**
Drektighet	**180-330 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Mokopirirakau granulatus er en slank, trelevende gekko med brungrå rygg og lyse, W-formede tegninger som ligner bark. Hos sørlige bestander, særlig i fjellene på vestkysten av Sørøya, er tegningene ofte oransje eller matt røde. Dyret kan raskt skifte nyanse etter lys, temperatur og underlag. Undersiden er grå, munnhulen gul eller oransje, og fotsålene er gule. Hos lavlandsdyr er halen en kraftig gripehale som brukes som et ekstra bein i greinene.

Snute-kloakk-lengden er normalt 7-9 cm og høyst knapt 10 cm. Halen er lengre enn kroppen, så dyret blir omtrent 15-20 cm til sammen, og det veier opptil 16 g. Arten ble beskrevet i 1845 av John Edward Gray som *Naultinus granulatus* og har siden vært ført under *Hoplodactylus*, før den i 2011 ble typeart for slekten *Mokopirirakau*. Slektsnavnet kommer av det maoriske moko piripirākau, som betyr øgle som klamrer seg til trær, og artsnavnet *granulatus* viser til de små, kornete skjellene. Som alle New Zealands gekkoer føder den levende unger.

Et truet dyr åpner munnen vidt og utstøter en høy, skingrende lyd. Arten er langlivet: i fangenskap blir den ofte over 25 år, og enkelte dyr har nådd over 40 år.

Utbredelse og leveområde

Mokopirirakau granulatus finnes bare på New Zealand. På Nordøya lever den fra litt sør for Bay of Islands ned til Taranaki og Bay of Plenty. På Sørøya finnes den i Marlborough, Nelson og Tasman og ned langs vestkysten til Ōkārito-lagunen. Den lever også på Great Barrier Island, Little Barrier Island, Waiheke Island og Motutaiko samt på flere øyer i Marlborough Sounds. Lengst nord på Nordøya og i deler av det sentrale og sørlige Sørøya mangler den.

Bestandene er oppsplittet og går tilbake, og arten er klassifisert som «At Risk - Declining» i New Zealands trusselvurdering. Ryddet leveområde og innførte rovdyr som rotter, mus, katter og mårdyr er de største truslene. Den sjeldne, gråtegnede bestanden ved Nelson Lakes, som lenge ble regnet som en selvstendig art, hører etter DNA-analyser fra 2021 til *M. granulatus*.

> **Naturlig utbredelse:** New Zealand.

LEVEOMRÅDE

Mokopirirakau granulatus lever i skog og kratt fra kysten opp til tregrensen, i sumper og i sjeldne tilfeller i fjellsprekker over tregrensen opp til omtrent 1.500 m. Lavlandsdyr sitter mest på trestammer og kraftige greiner, i nord også på de slanke greinene av mānuka og kānuka, mens fjellbestandene nesten bare lever på bakken.

Arten er først og fremst nattaktiv, men soler seg gjerne om dagen, kommer ofte helt fram i solen og jakter også insekter på dagtid. Den spiser flygende insekter som møll, fluer og biller, små edderkopper og i perioder nektar, små bær og honningdugg fra skjoldlus. Klimaet er temperert og fuktig med milde somre, kjølige netter og kjølige vintre, og i fjellene faller temperaturen om vinteren til nær frysepunktet. Arten er tilpasset kjølige forhold og tåler varme dårlig.

Stell

TERRARIET

Mokopirirakau granulatus holdes og oppdrettes jevnlig på New Zealand og er ikke vanskelig å stelle, men det finnes ingen dokumenterte tall for temperatur og luftfuktighet i fangenskap. De bygger derfor på klimaet i utbredelsesområdet. *Dactylocnemis pacificus* og *Woodworthia maculata* lever i de samme områdene og har lignende krav.

En hann og to hunner trenger minst 50 × 50 × 100 cm (lengde × bredde × høyde). Arten lever i trærne, så høyden er viktigere enn bunnarealet. Innred med levende planter, stammer, greiner og et lag løv på bunnen. Gode skjul er hule bambus- eller plastrør som henger vannrett nær toppen og ligger på bunnen, spansk mose (aldri som eneste skjul) og stabler av plater eller bretter med smale mellomrom som en gekko så vidt kan presse seg inn imellom. Ventilasjonen skal være rikelig, slik at luften ikke blir stående.

Sett skjulene tett ved solplassene, slik at dyret kan sole seg uten å krysse åpent terreng. Ungdyr holdes de første par årene i et mindre terrarium, der de lett finner fôret, og flyttes til det store terrariet når de er vokst, typisk etter omtrent to år.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 18-24 °C med en solplass på 25-28 °C. Om natten skal temperaturen falle til 10-15 °C. Hold terrariet under 28 °C, og plasser det ikke ved et sørvendt vindu om sommeren.

I de fleste hjem kan terrariet stå uten ekstra varme, og en svak spotlampe på termostat gir solplassen. Mål temperaturen både øverst og nederst med et digitalt termometer.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Sprøyt terrariet én gang om dagen, slik at luftfuktigheten stiger til 70-80 %, og la den falle til 50-60 % i løpet av dagen. Løv og planter holder på fuktigheten. Hold bunnsubstratet fuktig, men ikke vått, og sørg for god ventilasjon. Dyret drikker dråper fra plantene, så sprøyt på bladene. Følg med på hudskiftet: henger det hudrester ved tær og hale, er luften for tørr.

LYS OG UVB

Mokopirirakau granulatus soler seg mye og er en av gekkoene som også er aktive om dagen. UVB-lys anbefales (Ferguson-sone 2), for eksempel et T5-rør på 5-7 % over nettlokket, slik at UV-indeksen er 1-2 ved solplassen. Resten av terrariet skal ha skygge.

Ha lyset på 12 timer om sommeren og 8-10 timer om vinteren, styrt av en timer. Om natten skal det være mørkt.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Grunnfôret er levende insekter: fluer, møll, små biller, edderkopper, sirisser og gresshopper. Oppdrettede insekter drysses med kalk og D3-vitamin. Gi dessuten 1-2 ganger i uken litt fruktmos, for eksempel moset banan, eller lett fortynnet honning, siden dyret i naturen slikker nektar og honningdugg.

Gi ikke for mye av den kaloririke frukten og honningen. Arten blir lett feit i fangenskap, og tegnene er en tykk, oppsvulmet hale og fettputer på halsen. Ungdyr fôres med bananfluer og små stuefluer.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Mokopirirakau granulatus er et rolig dyr som gjerne sitter på en grein og soler seg. Den er ikke et dyr for håndtering. Hold håndtering på et minimum, og grip aldri i halen, som kan kastes av.

I naturen lever dyrene alene, og hannene er aggressive overfor hverandre, særlig i paringstiden. Hold derfor én hann med en eller to hunner, og aldri to hanner sammen. Ungene kan bli hos de voksne det første året, men oppdrettes lettest for seg. I et romslig terrarium kan arten holdes sammen med *Naultinus*-gekkoer og små dagaktive skinker fra New Zealand. Dyr fra forskjellige bestander, for eksempel fra Nordøya og fra vestkysten av Sørøya, og nærstående *Mokopirirakau*-former skal holdes adskilt, slik at de ikke krysser seg.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Mokopirirakau granulatus blir kjønnsmoden ved 1,5-2 års alder. Hannene kjennes på de to bulene bak kloakken ved halerota. Sett først dyr i avl når de er fullt utvokste.

PARRING

Paringen skjer om høsten og vinteren på den sørlige halvkule, fra omtrent mars til august. Hannen biter hunnen gjentatte ganger i nakken og hodet under paringen, og det er normalt. Sett en hann inn til en eller to hunner, og følg med de første dagene. Lavlandshunner føder ett kull i året, mens hunner fra noen fjellbestander bare føder annethvert år.

EGGLEGGING OG KULL

Mokopirirakau granulatus legger ikke egg, men føder levende unger, normalt tvillinger. Fødselen skjer sent på sommeren, i naturen fra omtrent februar; hos dyr som holdes utenfor sitt naturlige utbredelsesområde, kan den trekke ut til april. Hunnen skal ha rikelig med fôr og kalk under drektigheten og flere skjul å velge mellom.

INKUBASJON

Det er ingen inkubasjon. Lengden på drektigheten er ikke dokumentert, men ut fra paringstiden og fødselen fra februar varer den omtrent 6-11 måneder. Hos fjellbestandene som bare føder annethvert år, er den lengre.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er fullt utviklet og selvstendige ved fødselen. Sett dem i et lite terrarium med mose, planter og skjul, og fôr dem med bananfluer og små stuefluer drysset med kalk. Når de er vokst, typisk etter omtrent to år, kan de flyttes til et voksenterrarium. Ikke avl flere unger enn det er plass og avsetning til, og sett aldri dyr fra terrarier ut i naturen.

Helse og vanlige feil

Sykdommer hos arten i fangenskap er dårlig kjent. De typiske problemene er:

- For høy varme. Arten er tilpasset kjølige forhold, og temperaturer over 28 °C stresser den.
- Fedme av for mye frukt og honning. Tegnene er en tykk hale og fettputer på halsen.
- Kalkmangel, særlig hos drektige hunner og unger. Bruk kalk med D3-vitamin og UVB-lys.
- Hudskifteproblemer hvis luften er for tørr. Hudrester på tær og hale fjernes forsiktig.

- Innvollsorm og midd, som også finnes hos ville dyr. La en avføringsprøve undersøkes hos nye dyr.
- Mistet hale ved håndtering eller slåssing. Halen vokser ikke ut igjen i full form.

Arten kan bære salmonella, så vask hendene etter arbeid i terrariet. Oppsøk veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller virker slapt.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.